

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מול תרבות נוצרית: פולמוס ומפגש - 13234

תאריך עדכון אחרון 05-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2022

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): רם בן-שלום

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Ram.Ben-Shalom@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ד, 14:00-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

תולדות הפולמוס והמפגש היהודי-הנוצרי ממבט ציפור.
נתמקד בתולדות הפולמוס הדתי בין יהודים לנוצרים משלהי העת העתיקה ועד למוצאי ימי-הביניים.
נדון בסוגיות המרכזיות, שעלו בחיבורים פולמוסיים של יהודים ושל נוצרים, ובוויכוחי הדת הרשמיים
והפרטיים שהתנהלו במערב אירופה.
לצד זה נתאר וננתח את המפגש בין יהודים לנוצרים החיים יחדיו בערי אירופה.

מטרות הקורס:

1. הבנת התהליכים המרכזיים בתולדות הפולמוס היהודי-הנוצרי.
2. הכרת תחומי מפגש יהודי-נוצרי.
3. כתיבת עבודה סמינריונית על אחד מנושאי הפולמוס.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לנתח כתבי פולמוס מז'אנר הוויכוח היהודי-הנוצרי.
2. לכתוב תזה (עבודה סמינריונית או רפראט) על אחד מנושאי הפולמוס.
3. לערוך קלסיפיקציה של סוגי פולמוס.
4. לתאר דמויות מפתח מחכמי הפולמוס (נוצרים ויהודים) שפעלו באירופה הנוצרית בימי-הביניים, ולהבין פרקים אחדים מעולמם האינטלקטואלי.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה, תרגילים וקריאה ביקורתית מודרכת

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- א. מבוא לנצרות ולספרות הפולמוס.
- ב. קריאה באיגרת אל הגלטיים.
- ג. קריאה של פרקים מיוסטינוס מרטיר, 'דיאלוג עם טריפון היהודי'
- ד. הפולמוס בספרות התלמוד והמדרש.
ה. הפולמוס בימי-הביניים:
  1. ספר הברית ליוסף קמחי.
  2. פולמוס נסתור הכומר.
  3. יעקב בן ראובן, מלחמות השם.
  4. ויכוח פריס.
  5. ויכוח ברצלונה.
  6. ויכוחים פרטיים.
  7. מאיר בר שמעון, מלחמת מצוה.

8. ספר יוסף המקנא לר' יוסף אופיצאל.
9. אגרת הוויכוח ליעקב בן אליהו מוונציה.
10. פולמוס הרשב"א.
11. פרופיט דוראן, כלימת הגויים ואיגרת אל תהי כאבותיך.
12. ויכוח טורטוסה.

חומר חובה לקריאה:

1. הברית החדשה - האיגרת אל הגלטיים / קטעים מן האוונגליונים
2. יוסטינוס מרטיר, דיאלוג עם טריפון היהודי, מהדורת דוד רוקח, ירושלים תשס"ה, עמ' 1-54, 64-74, 118-116, 143-141, 206-183.
3. דוד רוקח, "בן סטרא בן פנטירא הוא: לבירורה של בעיה פילולוגית-היסטורית", תרביץ, לט (תש"ל), עמ' 9-18.
4. תלמוד בבלי (מהדורת ע. שטיינזלץ), שבת, קד ע"ב, עמ' 454-455; סנהדרין, סז ע"א, עמ' 287; סנהדרין מג ע"א, עמ' 189; סנהדרין, קז ע"ב, עמ' 469; שבת קטז ע"א-ע"ב, עמ' 511-512; גיטין, נו ע"ב-נז ע"א, עמ' 243-244.
5. אורה לימור, בין יהודים לנוצרים: יהודים ונוצרים במערב אירופה עד ראשית העת החדשה, תל אביב תשנ"ג, כרך ג, עמ' 40-90.
6. יוסף קמחי, ספר הברית וויכוחי רד"ק עם הנצרות, ירושלים תשל"ד, עמ' 21-30, 43-47.
7. יעקב בן ראובן, מלחמות השם, מהדורת י. רוזנטאל, ירושלים תשכ"ג, עמ' 3-22.
8. ד"ר לסקר וש. סטרומזה, פולמוס נסתור הכומר. 'קצה מגאדלה אל אסקף' ו'ספר נסתור הכומר', II, מבוא ומהדורה ביקורתית, ירושלים תשנ"ו, עמ' 7-24, 95-111.
9. ג'רמי כהן, כעיוור במראה: היהודי בתפיסה הנוצרית בימי הביניים, ירושלים תשס"ב, עמ' 283-323.
10. ויכוח הרמב"ן, בתוך: כתבי הרמב"ן, מהדורת ח"ד שעוועל, ירושלים תשכ"ג, עמ' שב-שכ.
11. עמוס פונקנשטיין, "התמורות בווכוח הדת שבין יהודים לנוצרים במאה הי"ב", ציון, לג (תשכ"ח), עמ' 125-144.
12. Jeremy Cohen, *Towards a Functional Classification of Jewish Anti-Christian Polemic in the High Middle Ages*, B. Lewis & F. Niewohner (eds.), *Religionsgesprache im Mittelalter*, Wiesbaden 1992, pp. 93-114
13. Jeremy Cohen, "Profiat Duran's "The Reproach of the Gentiles" and the Development of Jewish Anti-Christian Polemic", D. Carpi et al. (eds.), *Shlomo Simonsohn Jubilee Volume*, Tel Aviv 1993, pp. 71-84
14. R. Ben-Shalom, "Between Official and Private Dispute: The Case of Christian Spain and Provence in the Late Middle Ages", *AJS Review*, 27 (2003), pp. 23-72
15. רם בן-שלום, מול תרבות נוצרית: תודעה היסטורית ודימויי עבר בקרב יהודי ספרד ופרובנס בימי הביניים, ירושלים תשס"ז, עמ' 108-247.

חומר לקריאה נוספת:

1. Hanne Trautner-Kromann *Shield and Sword: Jewish polemics against Christianity and the Christians in France and Spain from 1000-1500 Texts and Studies in Medieval and Early Modern Judaism* 8. Tubingen, 1993
2. *Essential papers on Judaism and Christianity in conflict: from Late Antiquity to the Reformation* ed. Jeremy Cohen, 1991
3. Ora Limor, Guy G. Stroumsa, *Contra Iudaeos: ancient and medieval polemics between Christians and Jews*, Tubingen 1996

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 5 %
הגשת עבודה 85 %
הגשת תרגילים 10 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
התלמידים נדרשים להעביר רפראט בעל-פה בזמן הסמינר, לפני הגשת העבודה הסופית בכתב.
הביבליוגרפיה איננה סופית.